

Voorzitter

- de motie-M.B. Vos over het instellen van een projectbureau duurzame energievoorziening (25097, nr. 16).

(Zie notaoverleg van 17 en 19 februari 1997.)

De **voorzitter**: Ik deel mee, dat mevrouw Vos haar motie (25097, nr. 16) intrekt.

Op verzoek van de heer Lansink stel ik voor, zijn motie (25097, nr. 8) van de agenda af te voeren in verband met het overleg in de vaste commissie over de brief van de ondernemingsraad van de kerncentrale in Dodewaard.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: De motie-Van Dijke (25097, nr. 5) is in die zin gewijzigd, dat het dictum thans luidt:

Motie

“verzoekt de regering de afschaffing van deze vrijstelling gefaseerd in te voeren en na de evaluatie van de nieuwe Elektriciteitswet tot volledige afschaffing over te gaan,”.

Naar mij blijkt, wordt deze gewijzigde motie voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 19 (25097).

Naar mij voorts blijkt, zijn er geen bezwaren om aanstonds over deze motie te stemmen.

In stemming komt de motie-Crone c.s. (25097, nr. 4).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, de SP, D66, het GPV, de SGP, de RPF, het CDA, de groep-Nijpels, het AOV, de Unie 55+ en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Van Dijke (25097, nr. 19).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de CD tegen deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Dijke (25097, nr. 6).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de RPF, de SGP, GroenLinks, de SP, de groep-Nijpels, het AOV, de Unie 55+ en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Lansink (25097, nr. 10).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de groep-Nijpels, de Unie 55+, de CD, het GPV, de SGP, de SP en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Lansink/Crone (25097, nr. 11).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de VVD tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Jorritsma-van Oosten c.s. (25097, nr. 13).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van D66, het GPV, de SGP, GroenLinks, de SP, de VVD, de groep-Nijpels, het AOV en de Unie 55+ voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-M.B. Vos (25097, nr. 14).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, de RPF, het CDA, de groep-Nijpels, het AOV, de Unie 55+ en het lid Hendriks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-M.B. Vos (25097, nr. 15).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, het GPV, de RPF en het lid Hendriks voor deze motie

hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met de **Partiële herziening PKB Betuweroute (25055)**.

(Zie vergadering van 20 februari 1997.)

De **voorzitter**: Ik constateer, dat deze partiële herziening PKB Betuweroute met algemene stemmen is aangenomen.

Aan de orde is:

- **de brief inzake de Rijksrekening 1994 (25205)**.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de minister van Financiën, voorzover het deze Kamer betreft, decharge te verlenen voor het door hem gevoerde financiële beheer in 1994.

Ik stel eveneens voor, de brief inzake de Rijksrekening 1994 voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is:

- **de Financiële verantwoording van het Rijk over het jaar 1995 (24844, nr. 2)**.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de financiële verantwoording van het Rijk over het jaar 1995 voor kennisgeving aan te nemen en de minister van Financiën, voorzover het deze Kamer betreft, decharge te verlenen voor het door hem gevoerde beheer over 's Rijks schatkist.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de brief van de minister van Financiën (24844, nr. 1) voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring achteraf.

Meststoffenwet

De heer **Stellingwerf** (RPF): Voorzitter! Vanwege de bommelding de vorige week geef ik wat vertraagd mijn stemverklaring in verband met de Meststoffenwet. Mede namens de GPV-fractie merk ik op dat de wijziging van de Meststoffenwet een stap is in een langdurig proces en een uitwerking van de principiële discussie van december 1995. Na een kritische beoordeling van het wetsvoorstel is de regering onze fracties op een aantal voor ons belangrijke punten tegemoetgekomen. Ik noem de introductie van een beloningssysteem, het verlagen van het hoge heffingsbedrag van *f* 20 naar *f* 10, het boer-tot-boertransport en de mogelijkheid tot regionalisering. Met betrekking tot de problematiek van de eindnormen constateren wij dat zowel de regering als de coalitiefracties nu ook erkennen dat het gaat om indicatieve normen die na evaluatie ter discussie kunnen worden gesteld op basis van praktijkervaringen en evaluatie. Ten slotte kunnen wij instemmen met de voorgestelde aanpassing met betrekking tot het tijdelijk buiten de heffing houden van de fosfaat-kunstmest. Wij komen tot de conclusie dat op basis van de aldus geamendeerde wetgeving de normen tot 2000 voor de sector haalbaar zijn en dat over de normen voor de periode daarna in het jaar 2000 een principiële discussie zal worden gevoerd op basis waarvan wij opnieuw tot een standpuntbepaling zullen dienen te komen.

Dit alles overwegende, hadden wij op dit moment onvoldoende redenen om onze goedkeuring aan het voorliggende wetsvoorstel te onthouden.

Aan de orde is de behandeling van:
- **de brief over de uitbreiding van de NAVO en de stabiliteit in Europa (25243).**

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Van Traa** (PvdA): Voorzitter! In de nacht van 23 op 24 januari 1951 legt de toenmalige minister Stikker in de Kamer een verklaring af, dat hij er consequenties aan zal

verbinden als ook zijn eigen VVD-fractie voor de motie-Oud zal stemmen. Een onbenullige motie, noemt Stikker dat. Het is voor hem de druppel die de emmer doet overlopen. Krijgen wij die motie van de VVD vandaag? In 1951 wordt het kabinet gelijmd. Tussen Oud en Stikker komt het niet meer goed. Stikker gaat als ambassadeur naar Londen in 1952. Oud wenst hem daar het allerbeste. Stikker vindt dat merkwaardig. Hij noemt het "de grote teleurstelling van mijn leven dat het de VVD ontbreekt aan een constructieve politieke koers". Zoals bekend, wordt Stikker later in zijn carrière nog secretaris-generaal van de NAVO. Of het met Voorhoeve ook zo gaat; misschien weten wij vanavond meer.

Het gaat in dit debat om de vraag of wij met z'n allen werkelijk de consequenties willen trekken van de grote veranderingen in Europa na het verdwijnen van het communistische systeem, na het verdwijnen van de Muur. Het Oostblok is geen blok meer. Een half werelddeel is op drift geraakt. Honderden miljoenen mensen hebben weer hoop op wat vrijheid gekregen. Wenen, Boedapest en Praag vormden eens de driehoek in het hart van Europa. Misschien doen zij dat binnenkort weer. Het is een ontwikkeling die het hart van elke Europese politicus sneller doet kloppen. Ik citeer pagina 132 van het boek "De engel en het beest" van de heer Bolkestein.

Dat is precies waar het om gaat: om het hart van elke politicus sneller te doen kloppen om Oost-Europa dezelfde veiligheid te geven als wij zelf hebben; om een antwoord te geven op de Pool die vraagt: waarom zijn jullie soms zo moeilijk over dat NAVO-lidmaatschap, je wilt het zelf toch ook en daarom willen wij het in Polen ook. Wij zijn het Vaclav Havel en Bronislav Geremek in Polen verschuldigd om "ja" te zeggen als dat maar enigszins kan – ik zal uitleggen dat het kan – op hun wens het lidmaatschap van de NAVO en de Europese Unie te verkrijgen. Zoals de heer Bolkestein wel eens zegt over Nederland: luister buiten de Randstad, A73, vliegveld Beek; wat vinden de mensen daarvan? En wat is er hier aan de hand? Wat vinden de mensen in Oost-Europa ervan? Laten wij dus niet westelijk arrogant zijn.

Persoonlijk herinner ik mij levendig de gesprekken die ik zowel

met Havel als met Geremek heb mogen voeren toen zij nog dissident waren. Wat was toch de boodschap? Wij horen bij het Westen, zorg dat wij bij het Westen kunnen horen als jullie daar maar de mogelijkheid toe hebben. Zij hebben er immers nooit de minste twijfel over laten bestaan dat zij volledig bij dat Westen willen horen. Die wens mogen wij dus niet beschamen. Dat vindt, zo merkte ik vorige week zaterdag in Rome, ook Jiri Pelikan, een zeer goede kennis van de heer Bolkestein. In het boek "De engel en het beest" komt hij ook terug.

Na een lange voorbereidingstijd zijn wij er deze zomer aan toe om knopen door te hakken in het verband van de NAVO. Daarmee is het uitbreidingsproces niet afgesloten. Dat zal behoedzaam verdergaan.

Behalve het morele argument dat ik net noemde, zijn er natuurlijk ook andere argumenten voor uitbreiding van de NAVO. Het is niet alleen een moreel imperatief. Dat zou in de internationale politiek ook niet voldoende zijn. Het is ook onze overtuiging dat vrede en stabiliteit in heel Europa gediend zijn met een grotere NAVO, omdat zo'n NAVO een oorlogsvoorkomende werking heeft, omdat zo'n NAVO er ook voor zorgt dat de landen die er lid van zijn, geen eigen strategie meer hebben, omdat zo'n NAVO ervoor zorgt dat tussen de landen die er lid van zijn, veel minder kans op conflicten bestaat. Kijk maar naar Griekenland en Turkije. En, zo zeg ik erbij, de uitbreiding van de NAVO is een vernieuwde investering in de transatlantische samenwerking, een extra binding met Canada en de Verenigde Staten, een extra binding met de veiligheid in Europa. Dat laatste punt moet juist VVD-aanhangers sterk aanspreken. Toen ik de heer Wiegel zag – een erkende leek op dit gebied – bleek dat hij dat punt toch heel goed begrepen had. Bovendien is het van groot belang voor de stabiliteit en veiligheid in Europa dat Duitsland middenin de NAVO ligt en niet de grens ervan vormt.

Natuurlijk heeft de heer Bolkestein gelijk als hij wijst op de positie van Rusland. Het zou heel onverstandig zijn om aan die positie voorbij te gaan. Overigens hebben wij in de Kamer met de specialisten natuurlijk al verschillende keren over dit punt gediscussieerd. Waarom ingaan op de positie van Rusland? Wij leven